

लोकसत्य

सत्य के संग, असत्य से जंग

Home/एजुकेशन/अमृता प्रीतम ने 'रीत' की जगह 'प्रीत' को अहमियत दी: सुरजीत पातर

एजुकेशनदिल्लीराज्य

अमृता प्रीतम ने 'रीत' की जगह 'प्रीत' को अहमियत दी: सुरजीत पातर

December 21, 2019

नई दिल्ली, लोकसत्य। साहित्य अकादेमी तथा पंजाबी अकादमी, दिल्ली के संयुक्त तत्वावधान में प्रख्यात पंजाबी लेखिका अमृता प्रीतम की जन्मशताब्दी के अवसर पर द्वि-दिवसीय राष्ट्रीय संगोष्ठी का शुभारंभ हुआ। उद्घाटन सत्र की अध्यक्षता प्रख्यात पंजाबी लेखिका अजित कौर ने की तथा उद्घाटन वक्तव्य प्रख्यात कवि सुरजीत पातर ने दिया। आरंभिक वक्तव्य पंजाबी परामर्शमंडल की संयोजक वनीता ने दिया। स्वागत वक्तव्य साहित्य अकादेमी के सचिव के. श्रीनिवासराम ने तथा धन्यवाद ज्ञापन पंजाबी अकादेमी के सचिव गुरुभेज सिंह गुराया ने दिया।

अपने स्वागत वक्तव्य में साहित्य अकादेमी के सचिव के. श्रीनिवासराव ने कहा कि अमृता प्रीतम पंजाबी साहित्य की ही नहीं बल्कि भारतीय भाषाओं की बड़ी लेखिका थीं। पंजाब के विभाजन की त्रासदी को उन्होंने बहुत गहराई से महसूस किया और स्वतंत्रता तथा नारी की अस्मिता की स्थापना के लिए निरंतर संघर्षरत रहीं। अपने उद्घाटन वक्तव्य में प्रख्यात पंजाबी कवि सुरजीत पातर

ने कहा कि अमृता प्रीतम ने 'रीत' की जगह 'प्रीत' को अहमियत दी। अमृता का लेखन औरत की शक्ति का प्रतीक है। उनकी कविताओं में इतिहास और वर्तमान के बीच ऐसे पुल बनते हैं जिनके सहारे हम बीते और आगामी समय की यात्रा बहुत आसानी से कर सकते हैं। प्रख्यात पंजाबी लेखिका अजित कौर ने उनके साथ बिताए अपने बहुमूल्य समय को याद करते हुए कहा उन्होंने सारा जीवन अपनी शर्तों पर जिया और आकाशवाणी तथा अपनी पत्रिका 'नागमणि' के जरिए कई नए लोगों को साहित्य लेखन के लिए प्रेरित किया जो भविष्य में पंजाबी के प्रतिष्ठित साहित्यकार बने।

अपने आरंभिक वक्तव्य में पंजाबी परामर्शमंडल की संयोजक वनीता ने कहा कि वे पंजाब की नहीं बल्कि पूरे देश की आवाज़ बनीं। उन्होंने सभी का दर्द महसूस किया और उसको बेबाकी से प्रस्तुत किया। उनका लेखन आने वाले समाज को हमेशा यह प्रेरणा देता रहेगा कि स्त्री और पुरुष के बीच प्रेम ही ऐसा आधार है जो दोनों के बीच एक ऐसी समरसता लाता है जो पूरे समाज के लिए बेहद आवश्यक है। उन्होंने देश की औरतों की नहीं बल्कि विश्व की औरतों की त्रासदियों को भी अंकित किया। पंजाबी अकादमी के सचिव गुरभेज सिंह गुराया ने धन्यवाद ज्ञापन करते हुए कहा कि अमृता प्रीतम ऐसी लेखिका थी जिन्होंने जिस तरह जिया उसी तरह लिखा और जिस तरह लिखा उसी तरह जिया।

दूसरा सत्र जो 'अमृताप्रीतम के साहित्य' पर केंद्रित था, उसमें जसविंदर सिंह की अध्यक्षता में धनवंत कौर ने उनकी आत्मकथा 'रसीदी टिकट' पर केंद्रित अपना वक्तव्य तथा रेणुका सिंह ने उनसे संबंधित कुछ स्मृतियों को साझा किया। अगला सत्र जोकि 'लेखिकाओं की दृष्टि में अमृता प्रीतम' विषय पर केंद्रित सत्र की अध्यक्षता माला श्री लाल ने की तथा निरुपमा दत्त एवं अमिया कुंवर ने उनके लेखकीय व्यक्तित्व का आंकलन किया। सभी का कहना था कि उनके लेखन ने पंजाबी साहित्य ही नहीं बल्कि भारतीय भाषाओं की लेखिकाओं का कद उँचा किया। उन्होंने पंजाबी लेखन का रुख तो बदला ही उसे स्त्री केंद्रित करने का प्रयास भी किया। कार्यक्रम का संचालन पंजाबी परामर्शमंडल के सदस्य रवि रविंदर ने किया। रवि रविंदर ने इस संगोष्ठी की खासियत पर अपने विचार भी व्यक्त किए। कार्यक्रम में पंजाबी लेखक, साहित्यकार एवं छात्र-छात्राएँ उपस्थित थे।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਵਲੋਂ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨ ਕਰ ਕੇ, ਮੈਂ ਉਸ ਨਾਲ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋ ਗਈ ਸੀ : ਅਜੀਤ ਕੌਰ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: 20 ਦਸੰਬਰ (ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ) ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਜਗਤ ਦੀ ਨਾਮਵਰ ਸ਼ਾਇਰਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੀ ਜਨਮ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਵਰ੍ਹੇ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ ਸੈਮੀਨਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ਿਕਰਤ ਕਰਦਿਆਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾ ਅਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਵਲੋਂ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨ ਕਰ ਕੇ, ਮੈਂ ਉਸ ਨਾਲ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰ ਕੇ, ਆਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਲਾ ਦਿਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕੁਝ ਬੋਲੇ। ਅੱਗੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਨੇ ਇਸਦੀ ਹਮਾਇਤ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਸੀ, ‘ਇਹ ਬੜੀ ਵਧੀਆ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਪਰ ਮੈਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।’

ਸੈਮੀਨਾਰ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਜੀਤ ਕੌਰ। ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਕੇ ਨਿਵਾਸ ਰਾਉ, ਗੁਰਭੋਜ ਸਿੰਘ ਗੁਰਾਇਆ, ਡਾ. ਵਨੀਤਾ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਤੇ ਡਾ. ਰਵੀ ਰਵਿੰਦਰ ।

- ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੀ ਢੁੱਕਵੀਂ ਯਾਦਗਾਰ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੀ ਵਕਾਲਤ
- ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਬਾਰੇ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਕੌਮੀ ਸੈਮੀਨਾਰ ਸ਼ੁਰੂ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਵਲੋਂ ‘ਨਾਗਮਣੀ’ ਰਸਾਲੇ ਰਾਹੀਂ ਕਈ ਨਵੇਂ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਥਾਂ ਦੇਣ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਚਪਨ ਤੇ ਉਸਾਰੂ ਪੱਖਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ।

ਅੱਜ ਇਥੇ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਕਾਦਮੀ ਵਲੋਂ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਬਾਰੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਸੈਮੀਨਾਰ ਦੇ ਉਦਘਾਟਨੀ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਕੇ.ਸ਼੍ਰੀ ਨਿਵਾਸਰਾਉ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ

ਭਾਰਤੀ ਬੋਲੀਆਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਲੇਖਿਕਾ ਦਸਿਆ, ਉਥੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਕਾਦਮੀ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਸ.ਗੁਰਭੋਜ ਸਿੰਘ ਗੁਰਾਇਆ ਨੇ ਕਿਹਾ, “1981 ‘ਚ ਪੰਜਾਬੀ ਅਕਾਦਮੀ ਦਿੱਲੀ ਕਾਇਮ ਹੋਣ ਪਿਛੋਂ ਪਹਿਲੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਢਲੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਸਰਵਰਕ ਇਮਰੋਜ਼ ਹੁਰਾਂ ਤੋਂ ਬੜੇ ਚਾਅ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਏ ਸਨ, ਉਹ ਕਾਰਜ ਅੱਜ ਵੀ ਕਾਬਲੇ ਤਾਰੀਫ਼ ਹੈ।”

ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸ਼ਾਇਰ ਡਾ.ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ

ਨੇ ਕਿਹਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਦੀ ਲੇਖਣੀ ਔਰਤ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ।

ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਵਲੋਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਦੀ ਢੁੱਕਵੀਂ ਯਾਦਗਾਰ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਵਕਾਲਤ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਡਾ.ਰਵੀ ਰਵਿੰਦਰ ਤੇ ਡਾ.ਵਨੀਤਾ ਸਟੇ ਡਾ.ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ (ਅਮੀਆ ਕੁੰਵਰ), ਸੀਨੀਅਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨਿਰੁਪਮਾ ਦੱਤ, ਡਾ.ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਡਾ.ਧਨਵੰਤ ਕੌਰ, ਡਾ.ਰੇਣੁਕਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੇ ਵੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਦੀਆਂ ਲਿੱਖਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਉਸਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪਹਿੂਆਂ ਨੂੰ ਉਭਾਰਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਭਰਵੀਂ ਤਾਦਾਦ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਸਰੋਤਿਆਂ ਸਣੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਕਾਦਮੀ ਦੀ ਸੀਨੀਅਰ ਅਫ਼ਸਰ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ, ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਸੰਪਾਦਕ ਅਜੈ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਬਲਬੀਰ ਮਾਧੋਪੁਰੀ, ਡਾ.ਮਨੀਸ਼ਾ ਬਤਰਾ, ਨਾਟਕਕਾਰ ਵਰਿਆਮ ਮਸਤ, ਰਵੀ ਤਨੇਜਾ ਤੇ ਦੀਪਕ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ।